



Date de réception : 09/12/2022

Zaak C-650/22

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

17 oktober 2022

Verwijzende rechter:

Cour d'appel de Mons (België)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

19 september 2022

Verzoekende partij:

Fédération internationale de football association (FIFA)

Verwerende partij:

BZ

In tegenwoordigheid van:

Koninklijke Belgische Voetbalbond (KBVB)

SA Sporting du pays de Charleroi

Voorwerp van het hoofdgeding

Tussen partijen in het hoofdgeding is in geschil of de Fédération internationale de football association (hierna: „FIFA”) en de Koninklijke Belgische Voetbalbond (hierna: „KBVB”), de bij de FIFA aangesloten bond die belast is met de organisatie van en het toezicht op de Belgische voetbalsport en al zijn varianten, verplicht zijn om een profvoetballer, BZ, de schade in de vorm van inkomstenderving (mislopen van clubaanbiedingen) te vergoeden die deze laatste stelt te hebben geleden als gevolg van de toepassing van enkele bepalingen van de Regulations on the Status and Transfer of Players (reglement betreffende de status en transfer van voetballers; hierna: „RSTP”) van de FIFA.

In de RSTP is onder meer bepaald dat een speler en zijn nieuwe club hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de betaling van de schadevergoeding die verschuldigd is aan de club waarmee het contract zonder gerechtvaardigde reden is verbroken.

De RSTP voorzien voorts in een verbod voor de nieuwe club om een profvoetballer die zijn oude contract zonder gerechtvaardigde reden heeft verbroken, in te schrijven, en staan de oude club toe om de afgifte van het voor de inschrijving van de speler benodigde internationaal transfercertificaat (ITC) te weigeren indien er tussen deze club en de speler een contractueel geschil bestaat over de beëindiging van het oude contract.

BZ is van mening dat die bepalingen van de RSTP in strijd zijn met het Unierecht.

SA Sporting du Pays de Charleroi, de Belgische voetbalclub die BZ een aanbieding heeft gedaan, intervenueert vrijwillig aan de zijde van de FIFA en de KBVB. Zij is van mening dat de door haar gedane aanbieding het gevolg is van frauduleuze handelingen van BZ.

Prejudiciële vraag

Moeten de artikelen 45 en 101 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie aldus worden uitgelegd dat zij in de weg staan aan:

- het beginsel dat de speler en de club die hem in dienst wil nemen, hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de betaling van de schadevergoeding die verschuldigd is aan de club waarmee het contract zonder gerechtvaardigde reden is verbroken, zoals dat is neergelegd in artikel 17.2 van de RSTP van de FIFA, in combinatie met de sportieve en financiële sancties die volgens artikel 17.4 respectievelijk artikel 17.1 van dat reglement kunnen worden opgelegd;
- de mogelijkheid voor de bond waarbij de oude club van de speler is aangesloten, om het voor de indienstneming van de speler door een nieuwe club benodigde internationaal transfercertificaat niet af te geven indien er sprake is van een geschil tussen die oude club en de speler (artikel 9.1 van de RSTP van de FIFA en artikel 8.2.7 van bijlage 3 bij dat reglement)?

Aangevoerde Unierechtelijke bepalingen

Artikel 45 VWEU:

- „1. Het verkeer van werknemers binnen de Unie is vrij.
2. Dit houdt de afschaffing in van elke discriminatie op grond van de nationaliteit tussen de werknemers der lidstaten, wat betreft de werkgelegenheid, de beloning en de overige arbeidsvoorwaarden.

3. Het houdt behoudens de uit hoofde van openbare orde, openbare veiligheid en volksgezondheid gerechtvaardigde beperkingen het recht in om:

- a) in te gaan op een feitelijk aanbod tot tewerkstelling;
- b) zich te dien einde vrij te verplaatsen binnen het grondgebied der lidstaten;
- c) in een der lidstaten te verblijven teneinde daar een beroep uit te oefenen overeenkomstig de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen welke voor de tewerkstelling van nationale werknemers gelden;
- d) op het grondgebied van een lidstaat verblijf te houden, na er een betrekking te hebben vervuld, overeenkomstig de voorwaarden die zullen worden opgenomen in door de Commissie vast te stellen verordeningen.

4. De bepalingen van dit artikel zijn niet van toepassing op de betrekkingen in overheidsdienst.”

Artikel 101 VWEU:

„1. Onverenigbaar met de interne markt en verboden zijn alle overeenkomsten tussen ondernemingen, alle besluiten van ondernemersverenigingen en alle onderling afgestemde feitelijke gedragingen welke de handel tussen lidstaten ongunstig kunnen beïnvloeden en ertoe strekken of ten gevolge hebben dat de mededinging binnen de interne markt wordt verhinderd, beperkt of vervalst en met name die welke bestaan in:

- a) het rechtstreeks of zijdelings bepalen van de aan- of verkoopprijzen of van andere contractuele voorwaarden;
- b) het beperken of controleren van de productie, de afzet, de technische ontwikkeling of de investeringen;
- c) het verdelen van de markten of van de voorzieningsbronnen;
- d) het ten opzichte van handelspartners toepassen van ongelijke voorwaarden bij gelijkwaardige prestaties, hun daarmee nadeel berokkenend bij de mededinging;
- e) het afhankelijk stellen van het sluiten van overeenkomsten van de aanvaarding door de handelspartners van bijkomende prestaties welke naar hun aard of volgens het handelsgebruik geen verband houden met het onderwerp van deze overeenkomsten.

2. De krachtens dit artikel verboden overeenkomsten of besluiten zijn van rechtswege nietig.

3. De bepalingen van lid 1 van dit artikel kunnen echter buiten toepassing worden verklaard:

- voor elke overeenkomst of groep van overeenkomsten tussen ondernemingen,
- voor elk besluit of groep van besluiten van ondernemersverenigingen, en
- voor elke onderling afgestemde feitelijke gedraging of groep van gedragingen

die bijdragen tot verbetering van de productie of van de verdeling der producten of tot verbetering van de technische of economische vooruitgang, mits een billijk aandeel in de daaruit voortvloeiende voordelen de gebruikers ten goede komt, en zonder nochtans aan de betrokken ondernemingen

- a) beperkingen op te leggen welke voor het bereiken van deze doelstellingen niet onmisbaar zijn,
- b) de mogelijkheid te geven, voor een wezenlijk deel van de betrokken producten de mededinging uit te schakelen.”

Litigieuze bepalingen

Artikel 9.1 RSTP:

„Een bij een bond ingeschreven speler kan pas bij een nieuwe bond worden ingeschreven wanneer die laatste een internationaal transfercertificaat (ITC) heeft ontvangen van de oude bond. Het ITC moet gratis worden verstrekt en er mogen geen voorwaarden en tijdsbeperkingen aan worden verbonden. Elke daarmee strijdige bepaling is nietig. De bond die het ITC afgeeft, moet een afschrift daarvan doen toekomen aan de FIFA. De administratieve procedure voor de afgifte van het ITC staat beschreven in artikel 8 van bijlage 3 [...] bij dit reglement.”

Artikel 8.2.7 van bijlage 3 bij de RSTP:

„De oude bond geeft geen ITC af wanneer er tussen de oude club en de profspeler een contractueel geschil is ontstaan op grond van de in artikel 8.2, punt 4b, van de onderhavige bijlage genoemde omstandigheden. [...]”

Artikel 8.2, punt 4, van bijlage 3 bij de RSTP:

„Binnen zeven dagen nadat het ITC is aangevraagd, moet de oude bond [...]

[...]

- b) de aanvraag voor het ITC afwijzen en [...] de reden van die afwijzing vermelden, die ofwel kan zijn dat de periode waarvoor het contract tussen de oude

club en de profspeler is aangegaan, nog niet is verstreken, ofwel dat het contract niet met wederzijds goedvinden voortijdig is beëindigd.”

Artikel 17 RSTP:

„Wanneer een contract zonder gerechtvaardigde reden wordt beëindigd, zijn de volgende bepalingen van toepassing:

1. In alle gevallen is de partij die het contract heeft verbroken, verplicht om een schadevergoeding te betalen. Onverminderd de in artikel 20 en in bijlage 4 opgenomen bepalingen betreffende opleidingsvergoedingen, en tenzij in het contract anders is bepaald, wordt bij de berekening van de schadevergoeding wegens het verbreken van het contract rekening gehouden met het in het betrokken land geldende recht, met de specificiteit van de sport en met andere objectieve criteria. Tot die criteria behoren met name het salaris en andere voordelen die de speler op grond van het lopende en/of het nieuwe contract toekomen, de resterende contractduur, met een maximum van vijf jaar, de vergoedingen die zijn betaald en de kosten die zijn gemaakt door de oude club (afgeschreven over de looptijd van het contract), en de vraag of het contract is verbroken binnen de beschermde periode.

2. Het recht op een dergelijke schadevergoeding kan niet worden overgedragen aan een derde. Indien een profspeler een schadevergoeding verschuldigd is, zijn die speler en zijn nieuwe club hoofdelijk en gezamenlijk aansprakelijk voor de betaling ervan. Het bedrag kan contractueel worden vastgelegd of tussen de partijen worden overeengekomen.

3. [...]

4. Afgezien van de verplichting tot het betalen van een schadevergoeding, worden er ook sportieve sancties opgelegd aan een club die schuldig is bevonden aan contractbreuk of aan het aanzetten tot contractbreuk gedurende de beschermde periode. Een club die een contract tekent met een profspeler die zijn oude contract zonder gerechtvaardigde reden heeft verbroken, wordt tot bewijs van het tegendeel vermoed die speler te hebben aangezet tot de contractbreuk. Bij wijze van sanctie wordt het de betrokken club gedurende twee volledige en opeenvolgende inschrijvingsperioden verboden om nieuwe spelers in te schrijven, nationaal of internationaal. De club mag pas weer nieuwe spelers inschrijven (nationaal of internationaal) vanaf de eerstvolgende inschrijvingsprocedure die volgt op de periode waarvoor de sanctie gold. Met name kan de club geen gebruikmaken van de in artikel 6.1 van dit reglement bedoelde uitzondering of voorlopige maatregelen om spelers in een eerder stadium in te schrijven.”

Summiere uiteenzetting van de feiten en het hoofdgeding

- 1 Terwijl BZ voor de Dispute Resolution Chamber (hierna: „DRC”) van de FIFA met zijn oude club, Lokomotiv Moskou, een geschil uitvocht over de beëindiging van het contract dat hij op 20 augustus 2013 met die club had gesloten, en dan met name over de betaling door hem van een schadevergoeding van 20 miljoen EUR wegens contractbreuk, is hij op zoek gegaan naar een nieuwe club.
- 2 Volgens BZ werd die zoektocht echter bemoeilijkt wegens het risico dat de nieuwe club liep om samen met hem hoofdelijk te worden veroordeeld tot betaling van de eventueel aan Lokomotiv Moskou verschuldigde schadevergoeding.
- 3 BZ geeft aan dat hoewel meerdere clubs interesse in hem toonden, hij maar één aanbieding heeft gekregen, namelijk van Sporting du pays de Charleroi, die hem op 19 februari 2015 een aanstellingsbrief heeft gestuurd waarin twee cumulatieve opschortende voorwaarden waren opgenomen:
 - BZ zou uiterlijk op 30 maart 2015 regelmatig bij SA Sporting du Pays de Charleroi moeten zijn ingeschreven en zijn aangemerkt als speelgerechtigd om in het eerste team deel te nemen aan alle door de KBVB, de UEFA en de FIFA georganiseerde officiële competities;
 - (binnen dezelfde termijn) zou de schriftelijke en onvoorwaardelijke bevestiging moeten worden verkregen dat SA Sporting du Pays de Charleroi niet hoofdelijk aansprakelijk kon worden gehouden voor de betaling van enige schadevergoeding (met name die wegens het verbreken van het contract) die BZ eventueel verschuldigd zou zijn aan Lokomotiv Moskou.
- 4 Bij brieven van 20 februari en 5 maart 2015 hebben de respectieve raadsliden van BZ en van Sporting du Pays de Charleroi zowel de FIFA als de KBVB verzocht om te bevestigen dat BZ overeenkomstig de reglementen kon worden ingeschreven en kon worden aangemerkt als speelgerechtigd om uit te komen in het eerste team van Sporting du Pays de Charleroi, alsook dat de artikelen 17.2 en 17.4 RSTP niet zouden worden toegepast ten aanzien van deze laatste.
- 5 Bij brief van 23 februari 2015 heeft de FIFA geantwoord dat uitsluitend haar besluitvormend orgaan, en niet haar bestuursorgaan, bevoegd is om de bepalingen van de RSTP toe te passen. De KBVB op zijn beurt heeft op 6 maart 2015 laten weten dat BZ overeenkomstig de FIFA-regels niet kon worden ingeschreven zolang zijn oude club geen internationaal transfercertificaat (ITC) had afgegeven.
- 6 Bij beslissing van 18 mei 2015 heeft de DRC van de FIFA de vordering van Lokomotiv Moskou deels toegewezen door het bedrag van de door BZ verschuldigde schadevergoeding te bepalen op 10,5 miljoen EUR. De vorderingen van BZ zijn afgewezen. De DRC heeft tevens beslist dat artikel 17.2 RSTP in de toekomst niet zou worden toegepast ten aanzien van BZ. Die beslissing is op 27 mei 2016 bevestigd door de Court of Arbitration for Sports (CAS).

- 7 Op 24 juli 2015 heeft BZ een contract getekend bij de club Olympique de Marseille.
- 8 Op 9 december 2015 heeft BZ de FIFA en de KBVB gedagvaard voor de tribunal de commerce du Hainaut (rechtbank van koophandel Henegouwen, België), afdeling Charleroi, teneinde vergoeding te krijgen van de schade in de vorm van een inkomstenderving ter hoogte van 6 miljoen EUR die hij stelde te hebben geleden als gevolg van de fout die de genoemde bonden hadden gemaakt door het toepassen van de voormelde litigieuze bepalingen, die volgens BZ in strijd zijn met het Unierecht.
- 9 Bij vonnis van 19 januari 2017 heeft die rechterlijke instantie de vordering van BZ in beginsel gegrond verklaard en de FIFA en de KBVB veroordeeld om aan BZ een voorlopig bedrag van 60 001 EUR te betalen.
- 10 De FIFA is tegen dat vonnis in beroep gegaan bij de verwijzende rechter. De in het geding geroepen KBVB vordert eveneens vernietiging van dat vonnis.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 11 Ten gronde acht BZ de FIFA en de KBVB aansprakelijk voor zijn schade krachtens artikel 1382 van het Belgische burgerlijk wetboek, waarin is bepaald dat „[e]lke daad van de mens, waardoor aan een ander schade wordt veroorzaakt, [...] degene door wiens schuld de schade is ontstaan, [verplicht] deze te vergoeden”.
- 12 BZ betoogt dat de voormelde litigieuze bepalingen onwettig zijn omdat zij in strijd zijn met het Unierecht, meer bepaald met het in artikel 45 VWEU neergelegde beginsel van vrij verkeer van werknemers en met artikel 101 VWEU, dat beperkingen van de mededinging verbiedt.
- 13 Volgens BZ hebben de FIFA en de KBVB een fout begaan door de genoemde bepalingen vast te stellen en toe te passen, waardoor hij schade heeft geleden in de vorm van inkomstenderving, aangezien hij zijn beroep als voetballer in het seizoen 2014-2015 niet heeft kunnen uitoefenen doordat die bepalingen het tekenen van een contract bij een nieuwe club hebben gedwarsboomd.
- 14 BZ wijst in dit verband op de financiële en sportieve risico's (hoofdelijke aansprakelijkheid, het niet afgeven van het ITC) die een nieuwe club loopt bij het contracteren van een speler die het contract met zijn oude club zonder gerechtvaardigde reden heeft verbroken. BZ heeft ook kritiek op de wijze waarop de schadevergoeding wordt berekend, omdat daarbij rekening kan worden gehouden met het niet-afgeschreven deel van de bedragen die de oude club heeft betaald om de speler aan te trekken. Volgens BZ maakt de schadevergoeding (voor de betaling waarvan de in de betrokken speler geïnteresseerde club hoofdelijk aansprakelijk kan worden gehouden) elke club terughoudender als het gaat om het aantrekken van een speler die een dergelijke vergoeding verschuldigd is, waardoor het vrije verkeer van werknemers binnen de Unie wordt belemmerd.

- 15 BZ meent dan ook dat de FIFA en de KBVB de schade moeten vergoeden die voortvloeit uit de onwettigheid van de litigieuze bepalingen van de RSTP die het tekenen van een contract bij een nieuwe club hebben gedwarsboomd.
- 16 Ter onderbouwing van zijn stelling dat de litigieuze bepalingen van de RSTP onwettig zijn, verwijst BZ naar het arrest van 15 december 1995, *Bosman* (C-415/93, EU:C:1995:463) (hierna: „arrest *Bosman*”).
- 17 In dat arrest heeft het Hof met name geoordeeld dat artikel 48 EEG-Verdrag (thans artikel 45 VWEU) van toepassing is op door sportbonden vastgestelde regels betreffende de voorwaarden waaronder beroepssporters een activiteit in loondienst kunnen verrichten (arrest *Bosman*, punt 87). Het heeft herhaald dat het vrije verkeer van werknemers een van de fundamentele beginselen van de Unie is (arrest *Bosman*, punt 93), en geoordeeld dat door sportbonden vastgestelde regels volgens welke een beroepsvoetballer die onderdaan is van een lidstaat, bij het verstrijken van het contract dat hem aan een club bindt, door een club van een andere lidstaat slechts in dienst kan worden genomen indien deze club aan de club van herkomst een transfer-, opleidings- of promotievergoeding heeft betaald, in strijd zijn met artikel 48 EEG-Verdrag (thans artikel 45 VWEU) [arrest *Bosman*, punt 1) van het dictum].
- 18 Hoewel de FIFA en de KBVB niet betwisten dat artikel 1382 van het burgerlijk wetboek van toepassing is, ontkennen zij een fout te hebben begaan die tot hun aansprakelijkheid kan leiden.
- 19 De FIFA stelt namelijk dat de litigieuze bepalingen van de RSTP verenigbaar zijn met het Unierecht.
- 20 Haars inziens moet bij de beoordeling of die bepalingen verenigbaar zijn met het Verdrag, rekening worden gehouden met de door het VWEU en de instanties van de Europese Unie erkende specificiteit van de sport, die met name meebrengt dat de contractuele stabiliteit en de stabiliteit van teams moeten worden gehandhaafd en dat de integriteit, de regelmatigheid en het goede verloop van sportcompetities moeten worden gegarandeerd. Die bijzondere kenmerken vormen volgens de FIFA legitieme doelstellingen die eventuele belemmeringen van de verkeersvrijheden of beperkingen van de mededinging kunnen rechtvaardigen.
- 21 De FIFA wijst er ook op dat de Europese instanties hebben erkend dat de litigieuze bepalingen verenigbaar zijn met het Unierecht. Zo zou de Europese Commissie in 2001 haar akkoord hebben gegeven aan de RSTP, waarvan de opeenvolgende versies de essentie en de ratio legis van de door de Commissie aanvaarde beginselen inzake transfers hebben behouden. De FIFA verwijst in dit verband met name naar een communiqué van de Commissie van 5 maart 2001, waarin wordt opgemerkt dat de FIFA zich ertoe heeft verbonden de RSTP te wijzigen op basis van verschillende beginselen. De FIFA stelt tevens dat Eurocommissaris Mario Monti in een perscommuniqué van 5 juni 2002 heeft verklaard dat de nieuwe FIFA-regels het grondrecht van de spelers op vrij verkeer

en stabiele contracten in evenwicht brengen met de legitieme doelstelling van de integriteit van de sport en de stabiliteit van kampioenschappen.

- 22 De KBVB voert ter betwisting van zijn aansprakelijkheid overigens aan dat de litigieuze bepalingen niet door hem zijn opgesteld, maar door de FIFA.

Beoordeling van de verwijzende rechter

- 23 Volgens de verwijzende rechter zijn er ernstige, precieze en met elkaar overeenstemmende vermoedens dat de litigieuze bepalingen van de RSTP het voor BZ onmogelijk hebben gemaakt om na het verbreken van zijn contract met Lokomotiv Moskou in dienst te treden bij een nieuwe club. Dit blijkt name uit de door Sporting du Pays de Charleroi ondertekende aanstellingsbrief waarin de afsluiting van het contract afhankelijk wordt gesteld van de tweeledige voorwaarde dat ten eerste die club niet hoofdelijk wordt verplicht om de aan de oude club verschuldigde schadevergoeding te betalen, en ten tweede het ITC wordt afgegeven. Bovendien heeft BZ kort nadat de DRC had beslist dat artikel 17.2 RSTP in de toekomst niet meer zou worden toegepast, een nieuwe club gevonden.
- 24 Met betrekking tot de vraag of er sprake is van een fout die een voorwaarde is om aansprakelijkheid jegens BZ te doen ontstaan, stelt de verwijzende rechter vast dat voor de beantwoording van deze vraag moet worden beoordeeld of de litigieuze bepalingen van de RSTP verenigbaar zijn met het VWEU, zodat het Hof moet worden verzocht om een prejudiciële beslissing dienaangaande.
- 25 De verwijzende rechter meent namelijk bij de huidige stand van de rechtspraak van het Hof niet te kunnen beoordelen of de betrokken bepalingen zich verdragen met het Unierecht, aangezien een dergelijke beoordeling delicaat is, met name gelet op het evenwicht dat moet worden bewaard tussen de door de sportbonden nagestreefde doelstellingen en de door het VWEU gewaarborgde rechten.
- 26 Bovendien lijkt de vraag die aan het Hof was voorgelegd in de zaak die heeft geleid tot het arrest Bosman, niet te kunnen worden vergeleken met de vraag die speelt in het onderhavige geding, dat gaat over de schadevergoeding die aan een club moet worden betaald nadat een contract zonder gerechtvaardigde reden is verbroken, en over de hoofdelijke aansprakelijkheid van de nieuwe club voor de betaling van die schadevergoeding. De zaak Bosman had betrekking op de transfer-, opleidings- of promotievergoeding die verschuldigd is bij het verstrijken van het contract dat de betrokken speler aan een club bindt.
- 27 Met betrekking tot het door de KBVB aangevoerde argument dat hij niet aansprakelijk kan worden gehouden omdat hij de litigieuze bepalingen niet heeft opgesteld, merkt de verwijzende rechter op dat het de taak is van de KBVB om de spelers van bij hem aangesloten clubs met inachtneming van de FIFA-regels in te schrijven. Het is dus de KBVB die in de onderhavige zaak geen positieve beslissing heeft kunnen nemen op het verzoek van BZ om regelmatig te worden

ingeschreven en te worden aangemerkt als speelgerechtigd om uit te komen voor Sporting du Pays de Charleroi. De verwijzende rechter is daarom van mening dat de KBVB ook aansprakelijk zou kunnen worden gesteld indien de litigieuze bepalingen van de RSTP in strijd blijken te zijn met het Unierecht.

- 28 De verwijzende rechter ziet in dit stadium geen reden om het Hof andere door BZ voorgestelde prejudiciële vragen voor te leggen, die in zijn ogen slechts relevant zullen zijn indien de gestelde vraag bevestigend wordt beantwoord.